

**UNIVERSITATEA „OVIDIUS” DIN CONSTANȚA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE UMANISTE
DOMENIUL FILOLOGIE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Octavia E. Butler – Soluții pe rol: reinventarea rasei, genului,
sexualității, disabilității și religiei

[Octavia E. Butler's Solutions on Trial: Race, Gender, Sexuality,
Disability and Religion Reinvented]

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. habil. Roxana Elisabeta Marinescu

Student doctorand:

Roxana Rodica Marin

CONSTANȚA 2023

Cuprins

1. Introducere
2. Analiza bibliografică
 - 2.1. Contribuții academice la exegeza Butler
 - 2.2 Feminismul negru și intersecțional
 - 2.3 Post-uman vs. postuman
 - 2.4 Religie versus spiritualitate
 - 2.5 Autoetnografie
3. O viață de obsesie pozitivă
 - 3.1 Femeie de culoare
 - 3.2 Queer?
 - 3.3 Dizabilitatea ca superputere
 - 3.4 Religia
4. Perspective asupra scrisului
 - 4.1 A fi versus a face
 - 4.2 Cărți Da versus Cărți Nu
 - 4.3 Găsirea propriei căi
 - 4.4 Soluții pe rol
5. Obiective, ipoteze și metodologie
6. Alteritate prin epifanie. Esențialitatea și redundanța concomitentă a rasei, genului, spiritualității și a normelor de sexualitate
 - 6.1 Corpuri la cârmă: Queerness, Kink și alteritate ca instrumente de salvare
 - 6.1.1 Queerness
 - 6.1.2 (Post)Kink
 - 6.1.3 Alteritatea ca superputere
 - 6.2 Transcenderea corpului: Spiritualitatea cooperantă
 - 6.2.1 Sexualitate, rațiune și spiritualitate
 - 6.2.2 Cooperarea-în-dumnezeire sau religia reinventată: Earthseed
7. Sci-Fi, distopie, afrofuturism: Unde ești tu, Octavia?
 - 7.1 Științifico-fantastic vs. ficțiune speculativă: enigma distopiei
 - 7.1.1. Ficțiunea distopică canonică: privirea masculină
 - 7.1.2. Privirea feminină: distopia feministă post-apocaliptică
 - 7.2. Slujnica și semănătoarea
 - 7.2.1. Asemănări
 - 7.2.2. Diferențe
 - 7.3 *The Giver* și *Bloodchild*
 - 7.3.1. Similitudini și diferențe
 - 7.4. Mama afrofuturismului
8. Patrimoniul Butler
 - 8.1. Autoetnografia ca oglindă cu două fețe
9. Concluzii
- Bibliografie

REZUMAT

Cuvinte-cheie: science fiction, ficțiune speculativă, afrofuturism, queer, dizabilitate, religie, autoetnografie, transumanism, studii post-rasiale, post-identitate.

Obiectivul general al acestui proiect este de a examina soluțiile propuse de Butler în corpusul literar propus, anume romanele *Parabola semănătorului* (1993) și *Bloodchild* (1995) și nuvela *Fledgling* (2005), soluții pentru probleme legate de rasă, gen, sexualitate, handicap și religie. La baza înțelegerii acestor soluții și fezabilității lor se află relaționarea cu perspectiva transumanistă a autoarei și unghiul de cercetare autoetnografică.

Viziunea transumanistă a lui Butler izvorăște din convingerea fermă că, pentru a supraviețui și a-și atinge potențialul maxim, omenirea trebuie să redefinească, eventual să șteargă, toate normele legate de rasă, gen, sexualitate, dizabilitate și religie. În plus, propriile noastre convingeri și experiențe trăite în legătură cu aceste constructe au determinat recunoașterea propriului sine situat al lui Butler reflectat în protagoniștii și soluțiile sale, ficțiunea lui Butler reflectând astfel autoetnografic orice alt scriitor/cititor ne-alb, queer, cu dizabilități și/sau ne-creștin.

Capitolul de analiză bibliografică este organizat în cinci secțiuni: contribuții academice despre opera Octaviei Butler, feminism de culoare și intersecțional, perspective post-umane vs. postumane, religie vs. spiritualitate și autoetnografie.

În prima secțiune a analizei bibliografice examinăm câteva dintre contribuțiile cheie la cercetarea operei lui Butler de către autori din SUA și din întreaga lume, în special cele legate de propriile noastre interese de cercetare. Începem cu contribuții mai cuprinzătoare cum ar fi bibliografia Butler de 32 de pagini a lui Ritch Calvin, publicată în numărul dedicat Octaviei E. Butler din *Utopian Studies* (Vol. 19, nr. 3, 2008) în care Calvin inventariază 90 de articole, 70 de capitole și secțiuni de carte și 80 de dizertații masterale și teze de doctorat, sau remarcabila monografie a lui Gerry Canavan publicată în seria *Modern Masters of Science Fiction* la University of Illinois Press în 2016, în care Canavan își duce la bun sfârșit cele 8 luni de cercetare cufundată în arhiva Butler (peste 9.000 de articole) de la Huntington din San Marino, California. Monografia *Modern Masters* este o comoară de înțelegere a numeroaselor lucrări inedite ale lui Butler și a perspectivei sale asupra scrisului și (ne)publicării. Dezvăluirile șocante ale lui Canavan și analiza sa respectuoasă pot schimba fundamental perspectivele cititorilor despre Butler. De exemplu, primele ciorne ale lui Butler pentru orice carte pe care o scria erau incomensurabil mai pesimiste și mai sângeroase. Numeroși alți cercetători s-au oprit asupra lui Butler, cum ar fi Clara Escoda Agustí, care a scris despre comunitate vs. subiectivitate în opera lui Butler și a observat apariția, modelarea și remodelarea subiectivității prin cooperare, simbioză sau mutualism sau Vincent Williams, care analizează modul în care scriitoarea transformă negritudinea în agenție prin faptul că își face protagonistele feminine mai degrabă masculine (uneori folosind genderbending) și prin aceasta le face extra magnetice și atractive, deconstruind astfel un vechi mit despre forța și manipulabilitatea femeilor negre sclave, reinventând feminitatea și negritudinea prin înzestrarea tuturor eroinelor sale cu un "pragmatism brutal" care

nu numai că le ajută să supraviețuiască, ci și să reușească. Aline Ferreira face o analiză excelentă a biopoliticii hibridității, subliniind redundanța concomitentă și importanța rasei/speciei și a genului în simbiogeneză, gazdă și parazit sau sclav și stăpân legați în interdependență, iar Susana M. Morris discută genul și sexualitatea în *Fledgling*, observând modul în care "reimaginează radical identitatea, rudenia și intimitatea prin intermediul familiilor de hibrizi umano-vampir queer nonmonogame care au o varietate de configurații, dar și tulbură orice noțiune facilă a unei utopii a vampirilor prin faptul că privește în mod ambivalent conceptele de liber arbitru și simbioză". (147) Lewis Call spune despre inversarea repetată a rolurilor de putere în scenele kink că este o deconstrucție deliberată a sclaviei și/sau a stigmatizării: "Postanarhismul permite un sistem de etică erotică [...] (care) aprobă relații radicale de putere erotică până la și inclusiv jocul-sclavie consensual. [...] spre deosebire de sclavie, jocul-sclavie poate fi etic și erotic" (131), în timp ce Theri Pickens, expertă în studii despre dizabilități, notează despre Olamina din *Sower* că "de la frică, vulnerabilitate totală și stigmatizare internalizată, la revendicarea acesteia și folosirea ei ca atu-cheie pentru a supraviețui și a construi o comunitate și un întreg viitor pentru rasa umană". (167) David Morris numește Earthseed religia care "sacralizează impermanența". (271), iar Kimberly Ruffin, pe aceeași temă, notează că știința înlocuiește credința ca coloană vertebrală a religiei, transformarea fiind posibilă doar în fața unor dovezi incontestabile. (Ruffin 91). Teoreticiană ecofeministă Streeby analizează de ce Butler s-a autointitulat uneori "HistoFuturist" sau "un lucrător al memoriei și istoric care extrapolează din trecutul și prezentul uman, precum și din trecutul și prezentul tehnologic" (Streeby 72) și decide că acestea sunt dovezi clare de ecofeminism din partea autoarei.

În cea de-a doua secțiune a analizei noastre de literatură bibliografică, ne concentrăm asupra reperelor cheie ale feminismului negru și intersecțional, în raport cu perspectiva proprie a lui Butler asupra genului, rasei, sexualității, dizabilității și religiei. Recenzia noastră este cronologică, iar selecția autoarelor se bazează pe similitudinea de viziune între autoarele discutate și Octavia E. Butler, scopul fiind acela de a oferi un fundal de colege scriitoare și teoreticiene de culoare cu perspective similare. Discutăm despre filosofia comunistă a Angelei Davis la intersecția dintre rasă, clasă și gen, apoi recunoaștem dezvoltările lui bell hooks despre naționalismul și misoginismul din interiorul mișcării pentru drepturile civile afro-americane, dar și despre obiectificarea femeilor de culoare în societatea americană tradițională ca parte a moștenirii culturale a sclaviei în psihicul colectiv alb. Audre Lorde este inclusă ca o poetă care ar putea fi numită pe bună dreptate autoetnografică, vocea ei fiind foarte asemănătoare cu cea a lui Butler în ars literaria lor: "Eu sunt cine sunt, făcând ceea ce am venit să fac, acționând asupra ta ca un drog sau ca o daltă pentru a-ți reaminti de caracterul meu în tine, în timp ce te descopăr în mine însămi". (*Sister Outsider* 147). Toni Morrison este recenzată nu ca marea doamnă a ficțiunii afro-americane, ci ca o teoreticiană a cărei perspectivă asupra feminității este că aceasta este o construcție informată de masculinitate, iar privirea albă asupra feminității negre trebuie eliminată ca parte a procesului de construcție a feminității; teoria intersecționalității a lui Kimberlé Crenshaw nu putea fi trecută cu vederea, bineînțeles, iar cartea Patriciei Hill Collins *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment* (1990) este prezentată ca fiind un reper uriaș în studiile feministe negre, datorită promovării de acum înainte a "experienței trăite ca un criteriu de semnificație". (x)

Secțiunea dedicată discuției despre postumanism vs. postumanism trasează, în esență, evoluția cronologică de la umanism la antiumanism (postumanism sau transumanism) și apoi la umanism ca postumanism. Logica ciclului trasat începe cu Julian Huxley și Ihab Hassan, cu F.M. Esfandiary (cunoscut mai târziu sub numele de FM-2030) la mijloc, cu toții fiind preocupați de ceea ce (mai) înseamnă umanitatea într-o epocă în care totul pare să fi fost spus, creat, reîmpăcat deja de câteva ori, dar sensul și echilibrul nu sunt încă asigurate. Tehnologia este marele diferențiator în această discuție, transhumanistii pledând pentru utilizarea ei în toate modurile posibile care duc la îmbunătățirea și chiar nemurirea ființei umane. Știința ca fiind aproape o religie, ateismul sau cel puțin atitudinile anti-biserică, politica anti-identitară, pro-cyborgizare sau cel puțin pro-hibridizare, poliamorul și alte perspective "neortodoxe" asupra iubirii și familiei, toate acestea se regăsesc în filosofia FM-2030 și în ficțiunea Octaviei E. Butler - ceea ce ne justifică etichetarea viziunii sale ca fiind transumanistă. Mai mult, critica lui Butler la adresa bisericii și a capitalismului ar putea fi citită ca o poziție critică față de antropocen și capitalocen, supremația umană fiind înțeleasă în mod critic ca supremație a ierarhiilor cis-hetero albe patriarhale abiliste. În acest sens, poziția lui Butler se întâlnește cu Rosi Braidotti și Donna Haraway - care, de fapt, a remarcat-o pe Butler și s-a referit la ea ca sursă pentru teoria cyborg pe care a expus-o în *Manifest pentru Cyborgi*. În acest context, sunt menționate, de asemenea, humusitatea (Haraway) și relațiile umanimale (Grosz), iar cele patru teze feministe postumane ale lui Braidotti sunt analizate pe larg, fiind considerate foarte apropiate de punctul de vedere al lui Butler: 1) feminismul nu este un umanism; 2) accentul pe Anthropos și bios a fost decentrat; 3) viața non-umană, sau zoe, este acum conceptul predominant și 4) sexualitatea este "o forță dincolo, sub și după gen". (Braidotti 21)

Cea de-a patra secțiune din analiza bibliografică analizează relația dintre religie și spiritualitate, în căutarea unui răspuns la întrebări precum: există o ierarhie? Este Earthseed o religie sau o spiritualitate? Începem această explorare cu proto-transcendentalismul lui Matthew Arnold și suprasufletul lui Ralph Waldo Emerson, pentru a pregăti terenul pentru dassein-ul lui Heidegger și teoria Spiritual but not Religious (SBNR) a lui Amy Hollywood. Dassein-ul lui Heidegger este, în esență, exact ce înseamnă teoria lui Butler despre modelarea sinelui pentru a-l modela pe Dumnezeu. "Dar trăsătura distinctivă a omului constă în acest lucru, că el, ca ființă care gândește, este deschis către Ființă, față în față cu Ființa; astfel, omul rămâne raportat la Ființă și astfel îi răspunde acesteia. Omul este, în esență, această relație de răspuns la Ființă, și el este doar atât. Acest "numai" nu înseamnă o limitare, ci mai degrabă un exces." (21) este cum explică Heidegger dassein, ceea ce poate fi ușor asimilat cu ce spune Butler: Pentru a-l modela pe Dumnezeu, modelați-vă pe voi înșivă. Capitolul se încheie cu o scurtă discuție despre teoria condiției postmoderne a lui Lyotard aplicată religiei, și concluzionăm că Earthseed este o metametareligie, în care orice narațiune predigerată a fost înlocuită cu o narațiune în proces, în care toate posibilitățile sunt deschise pe orizontală. Astfel, înțelegem că spiritualitatea transcede religia formală și, de asemenea, că cunoașterea și raționalitatea sunt esențiale pentru credință (de unde putem extrapola că spiritualitatea instituționalizată - cum ar fi bisericile etc. - este corozivă pentru credință și bogăția spirituală): "[modern înseamnă] un apel explicit la o mare narațiune, cum ar fi dialectica Spiritului, hermeneutica sensului, emanciparea subiectului rațional sau lucrător, sau crearea de bogăție ... Eu definesc postmodernitatea ca fiind incredulitatea față de

metanarațiuni.” (Lyotard xxiii-xxiv) Un concept important în această discuție este SBNR, sau Spiritual but not Religious. Din numeroasele studii despre SBNR am selectat un cercetător de la Harvard Divinity School, Amy Hollywood, care propune spiritualitatea ca termen umbrelă, sub care se așează religia în numeroasele sale denominații, alături de alte practici și sisteme de credință care nu sunt înregistrate ca biserici, cum ar fi animismul, Rastafari, panteismul, hinduismul sau diverse ramuri ale budismului. Cercetători SBNR ca Hollywood, remarcă faptul că, în timp ce religia organizată pierde oameni (biserici transformate în mall-uri etc.), SBNR devine o situație tot mai răspândită, dovedind că spiritualitatea este o nevoie umană mai fundamentală decât religia, o nevoie a cărei satisfacere este urmărită instinctiv de oameni, în moduri care integrează respectul pentru identitățile lor, fie că sunt rasiale, de gen, sexuale sau diferite în orice alt mod de norme religioase formale.

Ultima secțiune a analizei noastre bibliografice este dedicată prezentării unor principii-cheie ale autoetnografiei. Cel mai important este acela că autoetnografia este anticolonială și decolonizatoare, prin oferirea unui spațiu academic "experiențelor trăite de cei subreprezențați, oprimați și marginalizați". (Chawla și Atay 8) Mai mult, "Rezultatul proceselor decolonizatoare este capacitatea subiecților (atât a celor colonizați, cât și a celor colonizatori) de a realiza dezidentificarea". (Chawla și Atay 6) În al doilea rând, cercetarea și scrierea academică autoetnografică au un scop postumanist: să dizolve și să îmbrățișeze diferența în același timp, într-o conștientizare a faptului că aceasta este concomitent esențială și irelevantă. Reflecția autoetnografică poate proveni dintr-un spațiu interstițial: "La apariția interstițiilor - suprapunerea și deplasarea domeniilor de diferență - se negociază experiențele intersubiective și colective ale națiunii, ale interesului comunitar sau ale valorii culturale. Termenii angajamentului cultural, fie că sunt antagonici sau afiliativi, sunt produși performativ. Reprezentarea diferenței nu trebuie să fie citită în grabă ca fiind reflectarea unor trăsături etnice sau culturale prestabilite, fixate în tableta fixă a tradiției. Articulația socială a diferenței, din perspectiva minorităților, este o negociere complexă, continuă, care caută să autorizeze hibriditățile culturale care apar în momentele de transformare istorică." (Bhabha)

Capitolul al doilea este dedicat biografiei lui Butler, ca un fundal necesar pentru a-i înțelege scrierile, mai ales având în vedere tratarea ficțiunii sale ca fiind autoetnografică. Capitolul se intitulează după eseu lui Butler *Positive Obsession* (1989/1995), în care Butler pune pe hârtie ce înseamnă profesia de scriitor pentru ea și ce ar putea să ia în considerare tinerii scriitori - în special cei de culoare - pentru o scriitură autentică și de succes. Viața și alegerea carierei lui Butler au fost influențate de mai multe elemente-cheie: rasa, clasa, genul, faptul de a fi queer, dizabilitățile și relația cu religia. Născută în 1947, a crescut în sărăcie. Tatăl ei a murit când era foarte mică, iar mama ei a fost lucratoare domestică. Butler a fost un copil foarte timid și izolat: era foarte mare de înălțime pentru vârsta ei, vorbea puțin peltic și se bâlbâia, și era de o timiditate handicapantă. S-a refugiat în cărți: de foarte mică, mama ei îi citea povești. Apoi a învățat singură să citească și a devenit o cititoare pasionată - și o foarte tânără scriitoare. A început să-și creeze propriile povești încă de la șapte ani. Butler nu a avut niciodată o relație, în ciuda faptului că a mers o dată sau de două ori la un centru comunitar LGBT+. Am putea presupune că era prea timidă pentru a da semne cuiva că îi place sau că era pur și simplu asexuală. Ficțiunea ei abundă în tropi queer, de la feminitatea masculină a protagonistelor ei la numeroase altele,

chiar și mai explicite, cum ar fi: poliamoria, BDSM (playslavery și ambiguitatea consensului), dragostea sau reproducerea interspecii, sarcina masculină. Este posibil ca religia lui Butler să fi fost, de asemenea, o parte din motivul pentru care nu a avut niciodată o viață amoroasă, familia ei fiind baptistă practicantă. A încetat discret să mai meargă la biserică în adolescență, pentru că l-a auzit pe predicator comentând, după ce a citit un fragment din Biblie, că nu știa ce înseamnă, dar credea în el: "Am încetat să mai cred în viața de apoi când aveam aproximativ 12 ani - deși nu am avut curajul să-i spun mamei mele decât pe la 17 sau 18 ani. Ceea ce m-a frapat și determinat să fac asta, cred, a fost faptul că m-am dus la biserică într-o duminică - am crescut baptistă - și l-am auzit pe preot citind un pasaj din Biblie și apoi spunând: Nu știu ce înseamnă asta, dar cred." (Francis 17) Acesta este probabil motivul pentru care Butler explică și expune religia (în cărțile sale, în special în *Parabola semănătorului*) foarte clar și aproape pragmatic, pentru a sugera că credința trebuie construită ca un dialog spiritual autentic (sau chiar cooperare, ca în *Pilda semănătorului*), și nu ca o supunere oarbă sau acceptarea unor înțelegeri predigerate. În interviurile, eseurile și articolele sale, Butler a împărtășit generos și sincer despre viața ei în copilărie, sau ca tânără femeie de culoare la început de drum într-un domeniu dominat de bărbați albi. Interviurile ei sunt adunate de Consuela Francis în *Conversații cu Octavia E. Butler* (2010), iar în acest capitol ne bazăm pe această sursă în mod extensiv. Recunoașterea sinceră de către Butler a stigmatizării internalizate cu privire la rasa și clasa ei, vorbind despre cum îi era rușine că mama ei a fost menajeră, sau faptul că și-a dat seama la vârsta adultă că, probabil, a fost "puțin dislexică" în copilărie și probabil de aceea s-a bucurat în mod absolut de cărțile audio, toate acestea sunt auto-revelatoare pentru orice alt cititor care provine dintr-un mediu sărac non-alb, cu o dizabilitate de învățare care nu a fost niciodată diagnosticată în copilărie și care a fost încă un motiv de bullying. Ca adult, Butler a fost o pustnică urbană, ceea ce înseamnă că nu a socializat aproape deloc și și-a petrecut majoritatea timpului în afara casei, la bibliotecă. Bani din bursa MacArthur și faima ei nu au putut niciodată să compenseze puternicul sentiment de inadecvare ca femeie de culoare foarte înaltă și masculină, sau timiditatea handicapantă pe care ani și ani de sărăcie și hărțuire i-au cimentat-o. Protejată de zidurile castelului ei creativ, Butler și-a transformat dizabilitățile în superputeri, prin intermediul protagoniștilor ei. Hiperempatia lui Olamina din *Parabola semănătorului*, de exemplu, devine punctul ei forte, după ce inițial a fost cea mai mare vulnerabilitate. Shori din *Fledgling* ajunge, în mod similar, să-și valorifice alteritatea "freaky" ca pe o superputere care o salvează nu doar pe ea, ci și întreaga rasă Ina și simbioții lor umani. Dizabilitatea și boala sunt sugerate ca fiind constructe pe care purtătorii le pot folosi ca superputeri, cu sugestia că, probabil, capitalismul îi face pe oameni să-și piardă empatia; prin urmare, empatia este cea care, în cele din urmă, ne va salva de exploatarea galopantă și dezumanizare prin urmărirea nesăbuită a gratificării personale. Christina Sharpe ar putea fi o completare interesantă la această discuție, cu accentul pe (auto)marginalizarea transgenerațională: "A trăi după sclavie înseamnă a trăi viața de apoi a proprietății și a trăi viața de apoi a lui partus sequitur ventrem (ceea ce se naște urmează pântecelui), în care copilul de culoare moștenește non/statul, non/ființa mamei." (15) Acest lucru este valabil pentru toți cei trei protagoniști din corpus-ul nostru, întrucât Olamina, Gan și Shori au nevoie să se rupă de non-statutul mamei lor, sau de non-ființa indusă prin capitalism și/sau colonizare. Soluția, pare să sugereze Butler, este de a transforma diferența negativă în putere și solidaritate, și de a opera cu

standarde de excelență care nu sunt standarde de colonizare și subordonare. Există, de asemenea, o preocupare clară din partea lui Butler de a integra religia în domeniul science-fiction-ului: "Science fiction-ul pare mai interesat de mașini decât de oameni. Tinde să respingă religia, ceea ce nu cred că este înțelept, pentru că religia a jucat un rol extrem de important în viața oamenilor de-a lungul întregii noastre istorii." (Francis 9) Religia dezinstituționalizată, structurată pe orizontală, modelată și îmbrățișată în cooperare în cadrul comunității și cu dumnezeirea (termenul nostru) este ceea ce propune Butler pentru comunitate spirituală, echilibru și sens. Modelarea dumnezeirii - god(ness) - și a propriei credințe în dialog și cooperare devine astfel scopul final, schimbarea și raționalitatea fiind îmbrățișate ca singurele instrumente de progres în toate sferele vieții, inclusiv în spiritualitate. Căsătoria dintre știință și religie trebuie văzută de orice cercetător al moștenirii Butler ca pe o trăsătură indubitabilă a viziunii sale transumaniste.

Capitolul al treilea se concentrează asupra viziunii Octaviei E. Butler asupra scrisului și este organizat în patru secțiuni: *Be versus Do*, *Yes Books versus No Books*, *Finding One's Own Way* și *Solutions on Trial*.

Secțiunea *Be versus Do* este completată de *Finding One's Own Way*. Ambele discută preocuparea lui Butler pentru autenticitate și muncă ca fiind cele două ingrediente cheie ale unui scris de calitate (nu credea în talent). Butler recunoaște cât de grea e sarcina unui scriitor debutant care intră pe o scenă dominată de oameni cu care novicele simte că nu are nimic în comun, dar se simte obligat să îi imite pentru a avea succes: "Când am început să scriu science fiction, când am început să citesc, la naiba, nu ma regăseam în nimic din ce citeam. Singurele persoane de culoare pe care le găseai erau personaje ocazionale sau personaje care erau atât de slabe de minte încât oricum nu reușeau să facă nimic. M-am scris pe mine însumi în proza mea, pentru că sunt eu, sunt aici și scriu." (Canavan, *Modern Masters* 173) Vorbele lui Butler rezonază emoționant cu afirmația lui Lorde: "Sunt cine sunt, făcând ceea ce am venit să fac [...]." (147) Munca grea, inclusiv repetarea și simpla copiere a unor extrase care îți plac, și mai presus de toate persistența și cercetarea extinsă ar fi sfatul lui Butler pentru tinerii scriitori. Un loc aparte în felul ei de a fi scriitor îl ocupă biblioteca. Când Biblioteca Publică din Los Angeles a fost incendiată de un piroman în 1986, Butler a scris următoarele în jurnalul ei: "Nu este prima dată când văd un prieten - un prieten iubit - murind. Dar este prima dată când văd unul ucis... Prieten, profesor, iubit, casă." (Vi Ha 2019) Încărcătura emoțională a acestei însemnări vorbește despre viziunea ei transumană asupra spațiilor ca personaje, pe lângă importanța bibliotecii ca spațiu de lucru.

Soluțiile pe care Butler le pune pe rol în proza sa trebuie înțelese din perspectiva filozofiei sale privitoare la Yes books și No books. "Unul dintre lucrurile care m-au surprins personal în arhivă a fost modul în care optimismul [...] a fost destul de des un adaos tardiv sau involuntar la romanele ei, ceva ce a apărut pe măsură ce se străduia să transforme numeroasele ei idei învățate în forme concrete despre care credea că se vor vinde cu adevărat." (Canavan, "OEB Papers" 49) Butler nu a fost o clarvăzătoare - așa cum nici Orwell sau Huxley nu au fost oracole. Avea un interes extrem de viu pentru eco-justiție, istorie, știință, medicină, religie - și a urmărit acest interes cu obstinație metodică și dedicare haotică. Soluțiile propuse de ea trebuiau integrate în Yes books în sensul în care dacă se vindeau, însemna că soluția convinsese cititorii, că aceștia se regăsiseră în ea și mentalitatea lor fusese impactată. Prin urmare faptul de a fi

vândută bine nu însemna că o carte era comercială, ci că reușise să asambleze corect elementele unei soluții care să inspire cititorul în înțelegerea și adresarea unor realități problematice curente (rolul politicului în dezvoltarea științei, supremația rasială sau de orice altă natură etc.).

Capitolul metodologic cuprinde obiectivele, ipotezele și metodologia folosită. Patru obiective specifice stau la baza demersului nostru: 1) să trecem în revistă contribuțiile teoretice cheie în discuția despre gen, rasă, sexualitate și religie, așa cum se aplică la opera lui Butler; 2) să cartografiem un context cuprinzător al vieții și viziunii asupra scrisului său; 3) să analizăm corpul selectat concentrându-ne pe cele două ipoteze de cercetare; 4) să o încadrăm pe Butler în genul (genurile) corect(e). Două ipoteze s-au născut din intuițiile noastre cu privire la întrebările de cercetare: în ce măsură contează rasa în schema lucrurilor în zilele noastre? Dar în ceea ce privește genul? Ar trebui/putem să ne reinventăm înțelegerea și atitudinile față de rasă, gen, sexualitate, dizabilitate și religie ca o modalitate de a ne păstra umanitatea? Dacă folosim tehnologia pentru a ne spori capacitățile sau dacă ne gândim să ne încrucișăm cu specii non-umane, înseamnă că suntem încă oameni sau nu? Ce înseamnă etic și moral în acest context? Este etic să folosim violența (de exemplu, violul) pentru supraviețuire? Prima dintre ipotezele noastre, născută din răspunsurile intuitive la aceste întrebări, este că Butler folosește corpul ca instrument politic de decolonizare, autorealizare și supraviețuire prin intermediul queerness-ului, kink-ului și a unei celebrări a (propriei) alterității, în timp ce cea de-a doua este că Earthseed este un sistem religios înrădăcinat în credința că raționalitatea și bunul simț sunt esențiale pentru o credință autentică, religia instituționalizată, în special creștinismul, fiind astfel criticată. Metodologia noastră începe cu o analiză a exegezei axate pe Butler, apoi trece la analiza literară a corpusului selectat, în mod direct și comparativ; în cele din urmă, oferim câteva reflecții autoetnografice din perspectiva noastră ca cititor și cercetător POC (Person of Colour) queer.

Capitolul al șaselea cuprinde analiza literară, și este împărțit în două secțiuni principale, care corespund celor două ipoteze. În secțiunea 6.1. urmărim utilizarea de către Butler a corpului (uman, extraterestru, hibrid) pentru a-i conduce pe toți spre salvare. *Bodies at the Helm* (Corpuri la cârmă) este un titlu adecvat pentru această secțiune, deoarece conducerea pe care tocmai am menționat-o este posibilă prin intermediul și datorită calităților naturale ale acestor corpuri, fie că sunt queer, angajate în kink-uri neobișnuite sau cu abilități diferite. Satisfacția corporală, condiția fizică și supraviețuirea par a fi la loc de frunte pe lista de priorități a protagoniștilor lui Butler, dar acest lucru nu se datorează egoismului sau narcisismului; pur și simplu, are sens practic să fii bine din punct de vedere fizic, să nu-ți neglijezi esența fizică, să o hrănești cu ceea ce are nevoie - pentru a putea urmări scopuri mai înalte. S-ar putea face o analogie cu instrucțiunile de siguranță de pe orice aeronavă: înainte de a se putea ocupa de ceilalți, trebuie să te ocupi de sine. Chiar și proaspetele mame sunt sfătuite să se asigure pe ele însele înainte de a se ocupa de nou-născuții lor. Cu toate acestea, Butler nu sugerează o ierarhie între fizic și spiritual/mental. Cea de-a doua ipoteză a noastră își are rădăcinile în integrarea repetată a cooperării lui Butler, prezentată uneori ca simbiogeneză, în care fizicul și mentalul/spiritualul sunt în unitate, atât în interior, cât și în exterior. Titlul celei de-a doua secțiuni din capitolul de analiză literară nu sugerează că spiritul este mai presus de materie, ci pur și simplu gândește în afara corpului odată ce provocările fizice au fost satisfăcute sau depășite. Totuși, unele elemente fizice se infiltrează în cele spirituale - cum ar fi sexul. După ce aspectele practice tranzacționale ale corpurilor în

interacțiunea sexuală au fost rezolvate, se poate stabili o conexiune care transcende rasa, genul, specia și chiar ideea de orientare sexuală. Mutualitatea - sau interdependența reciprocă - generează această conexiune, care este un spațiu spiritual de întâlnire, vulnerabilitate și cooperare. În această secțiune se vorbește și despre Earthseed ca despre o religie reinventată, cooperarea și raționalitatea înlocuind orice idee de credință necondiționată. Mutualitatea în credință implică faptul că dumnezeirea dă formă universului, așa cum universul îi dă formă dumnezeirii. Abordarea de sus în jos este înlocuită cu o perspectivă orizontală în care divinitatea și credincioșii sunt parteneri care nu fac greșeala de a se considera reciproc de la sine și, astfel, sunt capabili să se mențină reciproc în viață.

În capitolul al șaptelea abordăm întrebarea: ce gen(uri) ar fi eticheta(ele) potrivită(e) pentru opera lui Butler? Pentru *Bloodchild*, răspunsul ar putea fi pur și simplu science fiction, dat fiind tropul interacțiunii om-extraterestru, la care s-ar putea adăuga subeticheta post-apocaliptică, având în vedere referirile la o cvasi-extincție umană pe Pământ. Pentru *Parabola semănătorului*, însă, răspunsul este mai complicat. În acest capitol discutăm literatura distopică din două unghiuri sau mai degrabă așa cum este văzută de două priviri: privirea masculină versus privirea feminină. Poate că este o pură coincidență faptul că primele cărți populare din acest gen au fost scrise de autori de sex masculin, dar nu putem să nu observăm că *1984*, *Minunata lume nouă* sau *Noi* au într-adevăr în comun un unghi mai degrabă misogin asupra personajelor feminine, întotdeauna secundare față de un protagonist masculin, dar care îl manipulează cumva emoțional pentru o vreme și îi conduc spre (aproape) pieirea lor. Valul feminin care începe cu Atwood, continuă cu Lowry și la care Butler se aliniază prin *Sower*, contrastează puternic cu marile narațiuni masculine prin mai multe caracteristici, principala dintre ele nefiind aceea că nu prezintă protagoniști masculini adulți, ci mai degrabă că sunt mai constructive și mai orientate spre soluții, lăsând loc de speranță și promovând empatia mult mai direct și mai persistent. Facem o analiză mai aprofundată pe teritoriul privirii feminine și punem alături *Povestea slujitoarei* lui Atwood și *Parabola semănătorului* de Butler, pe de o parte, și *Giver* de Lowry și *Bloodchild* de Butler, pe de altă parte. Această discuție comparativă va fi de interes pentru cercetătorii literaturii distopice în general și va ajuta la înțelegerea și consolidarea înțelegerii noastre despre Butler într-un context care nu este dominat de bărbați albi. Ultima secțiune a capitolului despre genurile literare discută dacă Butler este sau nu mama afrofuturismului și oferă un răspuns afirmativ și unul negativ. *Fledgling*, de exemplu, prezintă o Ina cu pielea neagră modificată în laborator (o specie de vampiri care se află pe Pământ de câteva mii de ani), cu o forță fizică incredibilă și o capacitate uriașă de a absorbi informații și de a le folosi cu înțelepciune - dar să spunem că aceasta este o față a afrofuturismului ar fi greșit, deoarece Butler nu a intenționat niciodată să se alinieze curentului și, de asemenea, pentru că Shori este o ființă hibridă. Ea este postrasială, postumană, postvampir. Dar faptul că universul lui Butler este încărcat de personaje pe care tinerii scriitori afrofuturisti, precum Nnedi Okorafor, autoarea best-seller-ului *Binti*, le copiază cu admirație, este de necontestat. Ceea ce putem spune pe bună dreptate și fără teama de a exagera, așa cum sugerează și Canavan, este că inițierea afrofuturismului de către Butler a fost mai degrabă accidentală. În timpul vieții sale, Butler a fost pusă uneori în situația de a spune dacă a fost mama afrofuturismului sau dacă se identifică ca scriitoare afrofuturistă, dar întotdeauna și-a declinat meritul de a fi inițiat curentul și, de

asemenea, nu a spus niciodată că face parte din el. Tineri scriitori afrofuturisti îi sunt îndatorați pentru îndrumarea ei răbdătoare, formală și informală, precum și pentru sprijinul financiar pe care unii dintre ei au putut să îl valorifice pentru a participa la Clarion, de exemplu, dar Butler a sprijinit tinerii scriitori ca parte a misiunii pe care și-a desemnat-o de la sine, când era tânără și fără mentor. Și-a promis atunci că va sprijini tinerii scriitori afro-americani în cel mai bun mod posibil, de îndată ce va putea.

Capitolul al optulea enumeră și discută moștenirea lăsată de Butler, în special toate operele cinematografice, muzicale și literare pe care le-a generat influența ei, dar și impactul ei asupra culturii populare, reflectat de numirea unui loc de aterizare pe Marte după ea, de către NASA. O secțiune importantă este cea dedicată teoriei noastre despre ficțiune ca oglindă autoetnografică cu două fețe, un spațiu interstițial de întâlnire în care scriitorul și cititorul POC, queer, cu dizabilități și (post)religios se întâlnesc pentru a se "înțelege pe sine" - și pe celălalt, prin vulnerabilități împărtășite și reflecție împuternicită asupra soluțiilor iluminate în pagină.

Ultimul capitol prezintă concluziile, limitele și planurile noastre viitoare. După ce am analizat cele trei lucrări din corpus-ul nostru și am analizat modul în care Butler încorporează queerness și kink, precum și modul în care reinventează dizabilitatea și boala, este evident că ea folosește corpul ca pe un instrument politic de salvare prin decolonizare, queerness/kink și alteritate. De asemenea, având în vedere abordarea pragmatică a religiei, din care nu exclude raționalitatea - dimpotrivă, de fapt - Butler ne propune mintea ca instrument obligatoriu al spiritualității, fără de care credința autentică este imposibilă. Cele două limitări ale proiectului nostru sunt faptul că corpus-ul nostru cuprinde doar trei lucrări și că nu am avut acces la arhiva Octaviei E. Butler. Prima a fost o limitare pe care am îmbrățișat-o în deplină cunoștință de cauză încă de la început, deoarece un corpus mai mare ar fi fost greoi de analizat; în plus, cele trei lucrări selectate sunt reprezentative pentru viziunea lui Butler în ceea ce privește modul în care ar putea fi salvată umanitatea, fiecare dintre ele propunând un unghi diferit: poate că oamenii ar putea salva umanitatea (*Pilda*), sau poate că ar putea fi salvată cooperarea dintre oameni și extratereștri (*Bloodchild*), sau poate că ar putea fi salvată de hibrizi (*Fledgling*). Cea de-a doua limitare a fost, din păcate, una financiară, dar în viitor sperăm să putem obține o bursă de cercetare pentru a petrece un stagiu în arhiva de la Huntington. Pe lângă explorarea autoetnografică a arhivei, alte planuri pentru viitor includ o traducere în limba română a prezentei teze de doctorat pentru o serie populară de cultură queer pentru Editura Hecate (care a lansat-o și pe Butler în România) și scrierea mai multor teme de cercetare care se ramifică din acest proiect: tabu ca kink, normele familiale și de maternitate ca sistem de (auto)opresiune socială, pedagogie la intersecția dintre empatie și cruzime.

Bibliografie selectivă

A. Surse primare

- Butler, Estelle Octavia. *Parable of the Sower*. New York: Four Walls Eight Windows, 1993.
- . "Positive Obsession." In *Bloodchild and other stories*. New York: Four Walls Eight Windows, 1995.
- . *Bloodchild and Other Stories*. New York: Four Walls Eight Windows, 1995.
- . *Fledgling*. New York: Seven Stories Press, 2005.

B. Surse secundare

- Agustí, Clara Escoda. "The Relationship between Community and Subjectivity in Octavia E. Butler's *Parable of the Sower*." *Extrapolation*, Vol. 46, No. 3, 2005, pp. 351–359, www.doi.org/10.3828/extr.2005.46.3.7. Accessed 12 Jun. 2023.
- Arnold, Matthew. "The Study of Poetry." In *English Literature and Irish Politics*, The University of Michigan Press, 1973.
- Atwood, Margaret. *The Handmaid's Tale*. McClelland and Stewart, 1985.
- Bhabha, Homi K. "Culture's In-Between." *Questions of Cultural Identity*, 2011, pp. 53–60, <https://doi.org/10.4135/9781446221907.n4>. Accessed 1 Feb. 2022.
- Braidotti, Rosi. "Four Theses on Posthuman Feminism." In *Anthropocene Feminism*, ed. Richard Grusin, University of Minnesota Press, 2017.
- Call, Lewis. "Structures of Desire: Erotic Power in the Speculative Fiction of Octavia Butler and Samuel Delany." *Rethinking History*, Vol. 9, No. 2-3, 2005, pp. 275–296, <https://doi.org/10.1080/13642520500149194>. Accessed 18 Jun. 2022.
- Calvin, Ritch. "An Octavia E. Butler Bibliography (1976-2008)." *Utopian Studies*, Vol. 19, No. 3, Octavia Butler Special Issue, 2008, pp. 485-516, www.jstor.org/stable/20719922. Accessed 1 Jun. 2023.
- Canavan, Gerry. *Modern Masters of Science Fiction: Octavia E. Butler*. University of Illinois Press, 2016.
- Chawla, Devika, and Ahmed Atay. "Introduction: Decolonizing Autoethnography." *Cultural Studies, Critical Methodologies*, Vol. 18, No. 1, 2018, pp. 3-8, www.doi.org/10.1177/1532708617728955. Accessed on 20 Apr. 2022.
- Collins, Patricia. *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment*. Hyman, 1990.
- Crenshaw, Kimberlé. "Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Anti-discrimination Doctrine." *Feminist Theory and Antiracist Politics*,

- University of Chicago Legal Forum, Vol. 1989, Art. 8, pp. 139-167, www.chicagounbound.uchicago.edu/uclf/vol1989/iss1/8. Accessed 19 Jun. 2022
- Emerson, Ralph Waldo. *Essays*. BiblioLife, LLC, Charleston, SC, 2010.
- Ferreira, Maria Aline. "Symbiotic Bodies and Evolutionary Tropes in the Work of Octavia Butler." *Science Fiction Studies* 37. 3 (November 2010), pp. 401–415.
- FM-2030. *Are You a Transhuman? Monitoring and Stimulating Your Personal Rate of Growth In a Rapidly Changing World*. New York: Warner Books, 1989.
- Francis, Consuela. *Conversations with Octavia Butler*. Jackson: University Press of Mississippi, 2010.
- Grosz, E. "A thousand tiny sexes: Feminism and rhizomatics." *Topoi* 12, 1993, pp. 167–179, www.doi.org/10.1007/BF00821854. Accessed 1 Jun. 2023.
- Ha, Vi. "On Persistence: Octavia E. Butler & Central Library." *Los Angeles Public Library Website*, 11 June 2019, www.lapl.org/collections-resources/blogs/lapl/persistence-octavia-e-butler-central-library. Accessed 23 Apr. 2023.
- Haraway, Donna. "A Cyborg Manifesto: Science, Technology, and Socialist-Feminism in the Late Twentieth Century." In *Simians, Cyborgs and Women: The Reinvention of Nature*, New York; Routledge, 1991, pp.149-181. 89.
- Hassan, Ihab. "Prometheus as Performer: Toward a Posthumanist Culture?" *The Georgia Review*, Vol. 31, No. 4 (Winter 1977), pp. 830-850.
- Heidegger, Martin. *Identity and Difference*. Transl. Joan Stambaugh, Harper & Row, 1969.
- Hinton, Anna. "Making Do with What You Don't Have." *Journal of Literary & Cultural Disability Studies*, Vol. 12, No. 4, 2018, pp. 441–457, www.doi.org/10.3828/jlcds.2018.35. Accessed 19 Jun. 2022.
- Hollywood, Amy. "Spiritual but not Religious." *Harvard Divinity Bulletin Archive*, Winter/Spring 2010, Vol. 38, Nos. 1&2, www.bulletin.hds.harvard.edu/spiritual-butnot-religious/. Accessed 20 Apr. 2023.
- hooks, bell. *Ain't I a Woman?* Boston: South End Press, 1981.
- Huxley, Aldous. *A Brave New World*. HarperPerennial, New York, 1989.
- Huxley, Julian. *New Bottles for New Wine*. London: Chatto and Windus, 1957.
- Lorde, Audre. *Sister Outsider*. Crossing Press, 1984.
- Lowry, Lois. *The Giver*. Graphia, 2000.
- Liotard, Jean-Francois. *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*. Manchester University Press, 1984.
- Morris, David. "Octavia Butler's (R)Evolutionary Movement for the Twenty-First Century." *Utopian Studies*, Vol. 26, No. 2, 2015, pp. 270-288,

www.doi.org/10.5325/utopianstudies.26.2.0270. Accessed 1 Jun. 2023.

Morris, Susana M. "Black Girls Are from the Future: Afrofuturist Feminism in Octavia E. Butler's *Fledgling*." *Women's Studies Quarterly*, New York, Vol. 40, No. 3/4, Fall 2012, pp. 148-168, www.proquest.com/docview/1343946907. Accessed 15 Jun. 2022.

Okorafor, Nnedi. *Binti*. New York: Tom Doherty Associates, LLC, 2015.

Orwell, George. *Nineteen Eighty-Four*. 1949. Penguin Classics, 2021.

Pickens, Theri A. "Octavia Butler and the Aesthetics of the Novel." *Hypatia*, Vol. 30, no. 1, Special Issue: New Conversations in Feminist Disability Studies, 2015, pp. 167-80, www.jstor.org/stable/24542065. Accessed 23 Apr. 2022.

Ruffin, Kimberly T. "Parable of a 21st Century Religion: Octavia Butler's Afrofuturistic Bridge between Science and Religion." *Obsidian III*, Vol. 6/7, 2005, pp. 87-104, www.jstor.org/stable/44511664. Accessed 13 Jun. 2023.

Sharpe, Christina. *In the Wake: On Blackness and Being*. Durham, NC: Duke UP, 2016.

Streeby, Shelley. *Imagining the Future of Climate Change: World-Making through Science Fiction and Activism*. University of California Press, 2017.

Williams, Vincent A. *Patterns in the Parables: Black Female Agency and Octavia Butler's Construction of Black Womanhood*. Temple University, 2011, www.scholarshare.temple.edu/bitstream/handle/20.500.12613/3823/Williams_temple_0225E_10694.pdf?sequence=1. Accessed 12 Jun. 2023.

Zamyatin, Yevgeny. *We*. 1924. Translated and Introduction by Clarence Brown, New York: Penguin. 1993.